

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Jens Thomasen 1816-1877
Smed i Torrild i 40 år.

Bind 3 i serien "En Østjysk smedeslægt".

Smeden Jens Thomsen i Torrild Odder er min tip-oldefar og et led i en slægt af smede og maskinarbejdere, fortrinsvis bosatte i Østjylland.

Under mit arbejde med forskning af hans levned har jeg erfaret, at han var en meget interessant person, der levede et intenst liv i sin samtid, og da der findes en del data om ham, fik jeg lyst til at beskrive hans liv og levned nærmere.

Udgave 2: Højbjerg den 1/5-2023.

Erik V. Jensen.

SMEDESLÆGTEN

Jens Jensen

Thomas Jensen

Jens Thomsen – Jens Anthon Thomsen – Rasmus Thomsen – David S. Thomsen

Thomas Jensen – Andreas Jensen – Jochum Otto Jensen

Jens Jensen – Ole Jensen

Jens Christian Jensen – Alfred Magnus Jensen – Viggo – Villads – Richardt

Arne Bruun Jensen Erik Villads Jensen Heinrich Jensen

Indhold:

Jens Thomsen og Oline Marie Andreasdatter

Jens Thomsen og Kirsten Jochumsdatter

Jens Thomsen og Ane Cathrine Plate

Svigerforældre: Andreas Sørensen og Mette Marie Pedersdatter

Jochum Otto Nielsen og Johanne Rasmusdatter

Appendix:

Matrikelkort Torrild bygade

Køb af hus i Torrild 1875

Købmandsregning 1858

Vridsløselille

Bysmed-kontrakt

Forside: Billede af PS Krøyer

Smedejernshængsel og hjulplov

Jens Thomasen og Oline Marie Andreasdatter / Kirsten Jochumsdatter / Ane Cathrine Plate.

Jens var født og hjemmedøbt den 16 juli 1816 i Odder og fremvist 18 august i Odder kirke. Forældrene var Husmand og Smed Thomas Jensen og Dorthe Marie Steensen af Odder. Jens voksede op ved faderen i Odder og lærte smedefaget hos ham. Han blev konfirmeret i 1831 med skudsmålet: *"Meget god af Kundskab og Opførsel"*. Ved folketællingen 1834 boede han stadig hos faderen i Odder, 18 år gl., og her blev han til 1836.

Derefter arbejdede han som smed ved godset Rodsteenseje i godt et år, men flyttede derfra til Torrild den 31 maj 1837. (I Torrild sogns tilgangsliste står da *"at hans Husbond Hr. Hagemann klager over hans Opførsel"*).

Ved folketællingen 1834 var der i alt 3 smede i Torrild sogn. En husmand og smed Peder Jensen, en boelsmand og smed Hans Olesen (i Johannesroe) og Peder Jacobsen (61 år), der var bysmed og havde sin søn med som smedesvend.

Men Jens fik alligevel arbejde som smed i sognet i 1837 og 1 maj 1838 rejste Peder Jensen (nu benævnt indsidder og smed) til Lethenborg gods.

Ved tællingen i 1840 i Torrild by var Jens opført som: *"Husmand og Smed, 24 år"*. Han er optalt lige efter smeden Peder Jacobsen (anført som indsidder, 65 år), så han har da formentlig afløst ham som bysmed.

Oline Marie Andreasdatter var flyttet fra Odder sogn til Torrild den 2 maj 1837, og i kirkebogens tilgangsliste er noteret, at hun ankom *"besvangret"*. Den 18. juni samme år blev forlovelsen med Jens bekendtgjort, og 1 måned efter fik de det første af en række børn:

- * Thomas, født 26. juli 1837, hjemmedøbt den 30. juli og fremvist i Torrild kirke den 6. oktober 1837, samtidig med at parret blev viet i kirke. I kirkebogen står der: *"Ungkarl Jens Thomasen, 21 Aar – Smedesvend ved Rodsteenseie, født i Odder, hvor hans far er Smed og Oline Marie Andreasdatter, 25 Aar – Tjenestepige, der opholder sig hos faderen Andreas Sørensen i Torrild"*.
- * Andreas, født 7 marts 1840, døbt hjemme 11 marts og i kirken 15 maj.
- * Dorthe Marie, født 26 marts 1843, døbt hjemme 2 april og i kirken 28 maj.
- * Mette Marie, født 1 august 1846, døbt i kirken 6 september.
- * Kirsten, født 25 juli 1849 og døbt 30 september. - Hun døde 21 april 1855, 6 år gl.
- * Jens Anthon, født 18 april 1852. Han døde dog samme dag som fødslen (født 2 mdr. for tidligt).

Torrild sogn grænser op til Odder sogn og var et udpræget landbrugssamfund med højtbeliggende bakkede jorder og dale, der slynger sig gennem området. Mod øst var der en del skov og mod syd ret sandede jorder. Det var et samfund med meget ringe udvikling (i 1834 var der 523 beboere i sognet og i 1860 var antallet kun vokset med 10).

I Torrild sogn var de fleste bønder fæstebønder. Helt op til mod slutningen af 1800-tallet var der i sognet kun 9 selvejergårde imod 12 fæstegårde og 20 arvefæstegårde. Men fæsteforholdet var ikke mere, hvad det havde været i 1700-tallet. Og Grundloven af 1849 og dens følgelovgivning fjernede de sidste rester af godsejerens offentlige myndighed, så fæsteforholdet nærmede sig mere og mere et rent forpagtningsforhold.

Som mange andre landsbyer i Hads Herred havde Torrild sin egen *"Bysmedie"* med smedebolig, som beboerne var fælles om. Alle gårde i Torrild by og Krogstrup på nær 2 var fæstegårde under godset Rathlousdal og smedjen var beliggende på Rathlousdals jord midt i byen og havde matrikel nr. 64 ved 1844-matriklen (i dag Torrild Bygade nr. 10).

Bønderne havde ladet opføre en smedje og et beboelseshus og stod for vedligeholdelsen af disse. Smeden blev så fæstet til smedearbejdet af bønderne, med en udfærdiget kontrakt (se appendiks).

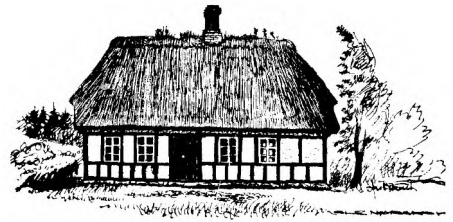
Denne smedebolig var ikke den store luksus, i brandforsikrings takseringen fra 1839 er den beskrevet således: *"Bymændenes Smedbolig:"*

Huset ligger i Øster og Vester, 9 Fag, 7½ Al. dyb (ca. 64 m²), Blandings Under- og Over-tømmer af Eeg, Fyr og El, klinede Vægge og Straatag, 5 Fag til Beboelse med Loft, Vinduer og Døre, samt Skorsteen, de øvrige 4 Fag til Lade og Fæhuus, taxeret for 100 Rbd Sølv. - Forsvarlig mod Ildfare og ei forhen forsikkert". -

Der var således ikke trægulve i beboelsen – og vurderings summen antyder, at det var en meget ringe bolig !

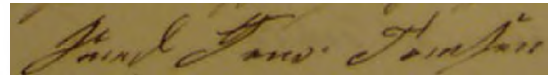
I 1843 døde både den gamle bysmed og boelsmandsmeden, og ved datteren Dorthé Maries dåb samme år var Jens anført som bysmed. Og ved folketællingerne i Torrild by 1845 og frem til 1855 var han stadig opført som: "Bysmed og Huusfader".

Den 4 juli 1852 døde Oline Marie (40 år gl.) og blev begravet den 9 juli i Torrild Kirke. Af skiftet i Hads Herred 12/11-1852 fremgår det, at boet havde værdier for 100 Rbd. Efter begravelsesomkostninger og 20 Rbd hensat til Jens' fremtidige begravelse, samt anden gæld, var der i alt 35 Rbd, 2 mk og 10 sk til arv.

Heraf fik Jens forlods halvdelen + en broderlod. Hver af sønnerne fik ligeledes en broderlod (= 3 Rbd, 5 mk og 10 sk) og hver af døtrene en søsterlod (= 1 Rbd, 5 mk og 13 sk). (Det var før kvindernes ligeberettigelse !).

Jens Th's underskrift på skiftet er letlæselig, men hans stavning af efternavnet er ikke ligefrem til UG!

Den 21 december samme år giftede Jens sig 2. gang (36 år gl.) med Kirsten Jochumsdatter (27 år gl.). Hun var datter af gårdmand Jochum Nielsen i Torrild og havde i 1851, uden for ægteskab, fået en datter, der døde 6 uger gl. (Faderen hertil var søn af gårdmanden hun tjente ved, men han ville ikke gifte sig med hende, da han var forlovet med en anden pige; som han så giftede sig med, samtidig med at Kirsten nedkom!).

Jens Thomasen og Kirsten fik følgende børn:

* Jochum Otto, født 11 januar 1854 og hjemmedøbt 23 januar

* Jens Anton, født 8 juli 1857 (Han døde som barn 11½ år gl.)

Men i 1857 blev Kirsten syg og døde 17 november af "Brystbesværlighed", 32 år gl. og blev begravet den 25 november 1857 i Torrild Kirke.

Ved skiftet i Hads Herred den 16 oktober 1858 udviste boet en formue på 500 Rigsdaler, inklusive 3 køer og 2 får. Efter fradrag af gæld var der 336 Rbd tilovers, heraf tilfaldt knap 210 Rbd Jens og ca. 62 Rbd til hver af sønnerne Jochum Otto og Jens Anthon. De sidste blev dog stående i boet mod "Tinglæsning" af gælden til børnene med forrentning, efter at de havde opnået 18 års alder.

Den 4 oktober 1858 blev der afsagt dom i en sag ved Hads Herreds ret i Odder, hvor Købmand P. S. Andreasen i Horsens havde stævnet Jens vedrørende en købmandsregning fra 1852 med en saldo på 109 Rbd, 3 mk og 8 sk, som han nægtede at betale. Jens svor i retten, at han havde betalt gælden, men at han i vrede havde revet kontrabogen i stykker og derfor ikke kunne bevise det. - Jens blev derfor dømt til at betale beløbet med 5% i rente og sagens omkostninger på 6 Rigsdaler.

Det fremgår af denne regning, at Jens levede op til overleveringen om at smedene var fordrukne. Over en periode på knap 5 måneder i 1852 havde han indkøbt 572 potter brændevin (= 550 liter), 51 potter rom (= 49 liter, rom var dengang en lidt finere drik, importeret fra de Dansk-Vestindiske øer), 100 cigarer, 48 pund kaffe, 28 pund cikorie (kaffetilsætning), 70 pund kandis og 52 pund puddersukker ! - Man skulle tro han har haft en smugkro !

Ved folketællingen i 1860 var Jens på det tidspunkt den eneste smed i Torrild sogn og opført som: "Smed, Huusfader, Enkemand, 44 år". Endvidere var der anført en husholderske på 43 år, Ane Cathrine Plath (senere Plate), født på Femern og fraskilt.

Hun var tilgået Torrild sogn den 24 marts 1858 fra Rodsteenseje, hvor hun havde tjent, under navnet Minna Schöning, og hun kaldtes resten af sine dage i sognet for "Tydske

Minna". Efter nogle måneders arbejde i Torrild ved en gårdmand og en kort afstikker til Fillerup, vendte hun i august 1858 tilbage til Torrild og gik i tjeneste hos Jens.

Han faldt hurtigt for hende og overtalte hende til ægteskab. Men da præsten i Torrild skrev til Femern efter hendes dåbs- og konfirmationsattest viste det sig, at hun rejste under falsk navn og havde brugt en anden kvindes Skudsmålsbog.

Så 13 januar 1859 blev hun anholdt og indsat i Odder Arresthus. I arresthus-protokollen er hun beskrevet som: "*39 Aar gl., Blaa Øine, mørkt Haar, middel af Størrelse*".

Under retssagen 17 marts kom det frem, at hun havde forladt mand og børn allerede i 1853, uden at være separeret eller skilt, og derefter havde tjent forskellige steder under navnet Minna Schøning fra den stjålede Skudsmålsbog, og at hun var 47 år gammel.

Da hun også tidligere havde været straffet for "*Tyvehælerie og Meddeeltighed i Marktyveri*" blev hun ved retten i Odder idømt en straf på 2 gange 5 dages "*Vand og Brød*" samt 9 Rdl til sagens omkostninger. Straffen blev afsonet fra 26 marts til 6 april, og den 7 april blev hun løsladt og sendt hjem til Jens i Torrild. Han var da stadig interesseret i hende, så de fik ordnet at hun fik sin skilsmisse 2 november 1859 på Femern.

Dog med ½ års separationstid, så hun først kunne gifte sig igen fra 2 maj 1860. Og den 11 maj 1860 giftede Jens sig så 3. gang, med Ane Cathrine Plate, i Torrild Kirke.

Jens arbejdede som bysmed i Torrild fra i hvert fald 1843 og frem til april 1861, hvor datteren Mette Marie blev konfirmeret, og han da blev tituleret Bysmed. Men så skete der åbenbart noget. For den 2 november 1861, da sønnen Thomas flyttede ind i Torrild sogns smedehus, anførtes i kirkebogen, at han: "*Drager som Leier eller Indsider ind i Sognets Smedehuus, der endnu er Faderens, forhenværende Bysmed Jens Thomasens Væрге*".

Heraf fremgik da at Jens Thomasen var afgang som bysmed i Torrild og at Thomas nu overtog arbejdet. Men Thomas blev der kun i et ½ år, til 1 maj 1862. Så måske var jobbet ikke så attraktivt, eller mere sandsynligt, at smedeboligen var af så dårlig en stand, at den ikke var egnet til beboelse !?

I bogen "*Træk af slægters historie i Odder*" skriver forfatteren Ejnar Jørgensen:

"Bymændene i Torrild havde selv opført deres bysmedie og beboelseshus. Fra 1863 er der et regnskab, hvor de 26 fæstere i Torrild havde ladet smedeboligen reparere for 199 Rigsdaler, 3 Mark og 9 Skilling, hvor der var medgået 1700 helbrændte sten og 3000 råsten til reparationen". (Og med en ny forsikringstaksering).

Så da Jens' søn Thomas forlod Torrild for at blive bysmed i Ravnholt den 1 maj 1862, må det være i forbindelse med ansættelse af en ny bysmed, at ovenstående reparation af smedeboligen blev udført.

De næste ansættelser af bysmed var også ret kortvarige. I juli 1863 hed bysmeden Jens Ovesen og i 1865 Jens Sørensen. Men i oktober 1867 fik 25-årige bysmed Niels Nielsen sit første barn i Torrild og han blev længere i ansættelsen.

Han opførte i 1869, efter aftale med bønderne, en ny (og formodentlig større) smedje på lodden, for ved Ft.1870 havde han 3 smedesvende ansat. Den ny smedje løb op i et beløb af 341 Rbd og 88 sk, som han selv betalte. Men efter aftalen med bønderne skulle de betale beløbet tilbage ved hans død eller ansættelsesophør, hvilket skete i juni 1875.

Da måtte bønderne optage et lån i Torrild Sparekasse (oprettet i 1869) på beløbet, for at kunne betale bysmed Niels Nielsen ud. (Men Niels blev dog i sognet, for ved Ft.1880 var han opført som smed på Torrild mark med 2 smedesvende ansat).

Jens var flyttet fra sognets smedebolig og ind i et andet hus (med smedje ?), allerede omkring 1861-62, men hvor vides ikke. Men da hans far Thomas Jensen døde januar 1867 benævntes Jens som "Smed og Huusleier".

Oktober 1867 kom Cathrine Plate's datter Anna Margrethe Bernier "frugtsommelig" til Torrild fra Gyllingnæs, hvor hun havde tjent, og fødte 21 oktober en datter (uden for ægteskab). Hun blev boende i Torrild og fik tjeneste i præstegården, men kun for et stykke tid, mens hendes datter kom i pleje i huset ved Jens og Cathrine.

Steddatteren flyttede så atter ind ved smedefamilien, og Jens og hende blev åbenbart meget glade for hinanden, for i december 1868 indklagede Cathrine Plate sin mand og

sin datter for "At pleie legemlig Omgang med Hinanden, både hjemme og på fremmede Steder". Så den 27 december om aftenen blev Ane Margrethe afhentet og indsat i Odder Arresthus og 28 december blev Jens indsat samme sted, begge anklaget for mistanke om Blodskam!. (I arrestprotokollen er Jens da beskrevet som: "52 Aar gl., mdl. Høide, Blondt Haar, Blaa Øine").

Af forhøret, der startede 28 december, fremgik at Jens havde været meget syg i sommeren 1868 af tyfus og hjernebetændelse. Efter den tid havde han, som han sagde, "fået en syndig Kærlighed" til steddatteren, men først i november 1868 havde de haft "legemlig Omgang" med hinanden, under en tur til Horsens (hvor det af forhøret fremgik, at det havde været så koldt, at de havde været nødt til at varme hinanden!).

Forhøret fortsatte af flere gange over de næste måneder frem til sagens domfældelse. Konen blev afhørt flere gange, hvor hun beskrev parrets udskejelser og hvordan hun til sidst havde forladt hjemmet. Ægteskabet var måske heller ikke så varmt mere, idet hun fortalte, at hun om natten sov i en seng sammen med Ane Magrethes datter og Jens sov i en anden seng sammen med hans søn Jochum.

Af forhørene fremgik også at Ane Margrethe havde spillet kraftigt op til Jens (havde bl.a. hoppet ind af et vindue ude fra haven og ned i sengen til ham, en dag hvor han lå og sov middagssøvn).

Efter længere tids benægten tilstod både Jens og Ane Margrethe under forhørene, at de fra først i november og frem til Juleaften 1868 havde haft "legemlig Omgang med hinanden" 6 gange.

Midt under retssagen, den 18 februar 1869, døde Jens' yngste søn Jens Anton, 11½ år gl. (ved skiftet efter ham blev hans mødrene arv på 62 Rd, efter fratrukne begravelsesomkostninger, delt mellem faderen og sønnen Jochum, der således fik tilskrevet 25 Rd til gode ved faderen).

Retssagen kom for Hads Herreds Extraret i Odder Tinghus den 22 februar. Den 24 februar blev Jens syg igen i arresten og måtte tilses af distriktslægen og først den 1. marts 1869 sluttede sagen, hvor begge dømtes for blodskam og Jens tillige for hor !

Straffen var for ham 1 års "Forbedringshus-arbejde" og han blev 12 marts 1869 indsat i Vridsløselille fængsel til afsoning af sin straf. I hans fængsels stamrulle står, at hans kundskaber ikke var særligt gode: Religion g, læsning tg, skrivning mdl og regning ? (ikke læsbart). Under hans fængselsophold var han beskæftiget dels som værkpiller (fremstillede værk til skibsværfter) og dels som smed.

Jens har åbenbart opført sig godt for straffen blev nedsat til 8 mdr. (han er heller ikke nævnt i Vridsløselille's "Forseelsesprotokol", hvoraf fremgår, at "Dovenskab og Mislighed med Arbeidet" normalt blev straffet med 5 dage på Vand og Brød og at "Trods og Opsæt-sighed" blev straffet med 9 slag Rotting) !

Så 12 november 1869 blev han løsladt og fik udbetalt 9 mk og 16 sk for sit arbejde. Ved hans afgang skrev viceinspektøren følgende, Omdømme: "Han er en sund, kraftig og forstandig Mand, der aldrig har været forfalden til nogen slags Daarlighed, og jeg vil antage, at han vil udgaae ligesaadan herfra, naar hans Straffetid er udløben". - Gomard.

Ane Margrethes straf var fængsel på "Vand og Brød" i 4 gange 5 dage, som hun afsønde fra 10 marts til 5 april. Da hun havde udstået straffen, forlod hun den 10 april 1869 Torrild sogn og rejste til Stilling. Der gik rygter i Torrild sogn at hun var gravid, men der var ingen bevis for det. I Stilling blev hun gravid omkring juni/juli 1869 med en tjenestekarl Poul Nielsen og fødte 31/3-1870 et "uægte" barn mere, hvorefter hun flyttede til Djursland. Her blev hun senere gift og bosat. (Hun døde 12 april 1887 i Skjødstrup, 43 år gl. og havde da fået 5 børn efter flytningen fra Torrild).

Ved Ft.1870 var Jens stadig opført som smed i Torrild, boende i et hus, kun få huse fra bysmedens. Ud over konen og sønnen Jochum Otto boede der også hans stedmoder Kirsten Mortensdatter, der var på aftægt, et plejebarn (Ane Margrethe's barn), en logerende daglejer og et tjenestetyende på 10 år, anført som "passer køer og går i skole". Men Jens var selvklarende, så der var åbenbart smedearbejde nok i sognet, selv om den nye bysmed da havde 3 smedesvende i arbejde !

Den 17 april 1871 rejste sønnen Jochum Otto til Queensland i Australien for at prøve

lykken i nye omgivelser. Og han har formentlig skrevet positivt hjem, for den 19 oktober 1872 (godt 1½ år efter) rejste datteren Mette Marie sammen med sin mand mejeribødder Jens Peter Sørensen også til Queensland for at forsøge sig som farmere der.

Den 14 februar 1875 købte Jens en bolig i Torrild by (måske der hvor han boede til leje?). Det var 6 fag af gårdmand Morten Olesens tidligere stuehus (fra Skellergården, hvor alle bygninger på nær stuehuset var brændt i 1870 efter en ildspåsættelse), samt et udhus med kampestensmure og stråtag og 2½ album jord (144 m²), der den 27 oktober 1875 blev udmatrikuleret til matr. nr. 5g, Torrild by (nuværende Bygaden 30).

Købesummen var på 1.300 Kr, med 600 Kr i udbetaling og der tinglæstes 10/1-1876 en panteobligation i huset på 700 Kr til en Peder Daniel Hansen i Torrild, med 4% rente og til indfrielse 11 juni 1879. I papirerne benævntes han da stadig som smed Jens Thomsen.

Den 27 marts 1877 døde Ane Cathrine Plate, 65 år gl. og 5 dage senere (1. april) døde Jens af et slagtilfælde (60 år gl.); og de blev begge begravet den 6 april i samme grav på Torrild kirkegård. Han benævntes da også i kirkebogen som "Smed i Torrild". Selv om han og konen blev boende sammen efter hans fængselsophold, har de sidste 7 år nok ikke været et særligt varmt forhold.

I skiftereferatet af 2 juni 1877 fra Hads Herred står, at der den 3 april var afholdt registrering i boet, hvoraf det fremgik, at "*faste såvel som løse Eiendele var vurderet til 1813 Kr og 61 Øre, heraf en Vurderingssum på 1375 Kr for Boets faste Eiendom*". Der var dog prioritetsgæld på 700 Kr i den faste ejendom. (Efter møntreformen 1873 var Rigsdaler, Mark og Skilling afløst af Kroner og Øre, forholdsvis: 1 Rd=2 Kr og 1 Sk 2 Øre).

Det tegnede jo godt, så på 1. skiftemøde mødte børnene Thomas, Andreas og repræsentanter for Dorthe Marie, Mette Marie og Jochum Otto op og indgav krav på skyldig tilgodehavende på 389 Kr og 37 Øre fra dem, samt vedstod arv og gæld!

Men skiftet var kompliceret, måske fordi der var 2 børn i Australien, for det afsluttedes først 31/1-1879. Og fra 1875 til først i 1880'erne var der økonomisk krise i Danmark med trange tider.

Så efter at der var afholdt 2 auktioner, måtte boligen til sidst sælges for kun 970 Kr. Auktionen over løsøret (incl. Jens' ko til 60 Kr) indbragte 350 Kr og 83 Øre, så sammen med kontanter m.m. nåede boets indtægter kun op på i alt 1.460 Kr og 22 Øre.

Til gengæld var der kommet en del flere fordringer fra købmænd, læge og apoteker m. m., oven i arvingernes fordringer, så boets samlede udgifter løb op på 1.434 Kr 22 Øre.

Boets formue var således indskrænket til 26 Kr, og efter fratrukne skifteomkostninger var der 10 Kr og 17 Øre til udlodning til Jens' og Ane Cathrine's arvinger.

Så sønnerne Thomas og Andreas og datteren Dorthe Marie arvede hver 1 Kr og 69 Øre. Mette Marie og Jochum Otto arvede ikke noget, da familien ikke havde hørt fra dem siden engang i 1875-76. Og Plate's datter Ane Margrete fik 5 Kr og 8 Øre !

Meget tyder på at Jens har haft et heftigt temperament, tydeligvis også en god tørst, og et godt blik for det "svage" køn. Men i modsætning til hans bedstefar Jens Jensen, havde han en god økonomisk sans og skyldte ikke noget væk ved sin død.

Om han har været en god smed vides ikke. Men landsby-smedearbejdet dengang bestod jo væsentligst af grov-smedning som hestesko, hjulringe, beslag til arbejdsvogne, plovskær, skæreblade til leer, økser og andet værktøj. Der var vel nok at lave, for selvom der kom flere smede til i sognet, og Jens også blamerede sig i sognet, beholdt han dog sin beskæftigelse som smed lige til sin død. Og havde ligeledes et godt samarbejde med sin svigerfar, hjulmanden i Torrild, Andreas Sørensen.

Og han har været en robust person, det var han nødt til. Hans dom for seksuel samvær med steddatteren synes i dag at være en bagatel, men i datidens landsbysamfund, med al dets pietisme og moralbegreber, har det været en kæmpeskandale, der har udløst sladder, bagtalelse og fordomme i Torrild og omliggende sogne.

Og jeg føler mig overbevist om at sladdereren har medvirket kraftigt til sønnen Thomas' flytninger fra Ravnholt til Blegind, senere til Solbjerg, Skæring, og den ultimative flytning til Jetsmark. - Og muligvis også årsagen til at sønnen Jochum Otto og datteren Mette Marie besluttede sig for at emigrere til Australien.

Hjulmand Andreas Sørensen og Mette Marie Pedersdatter / Johanne Nielsdatter.

Andreas var født 21 oktober 1791 i Toftum, Søvind sogn og døbt 23 oktober i Søvind kirke. Han var søn af husmand og tømmersmand Søren Michelsen, samme sted. Han voksede op i Toftum, men var tjenestekarl i Gangsted da han 19 februar 1812 (21 år gl.) giftede sig med Mette Marie Pedersdatter.

Hun var yngste barn af gårdmand Peder Eriksen i Ballebo, Gangsted sogn og voksede op på den største gård i Ballebo, Marinelund m. 5 td. Hartkorn. Hun blev (22 år gl.) gift med Andreas i Gangsted kirke. Sammen fik de 3 børn:

- * **Oline Marie Andreasdatter**, født 22 juni 1812 i Søvind sogn. Blev gift 6 oktober 1837 i Torrild med smed Jens Thomasen.
- * Søren Andreasen, født 26 marts 1818 i Torrild (død i Torrild 1833, 15 år gl.).
- * Voldborg Andreasdatter, født 28 januar 1820 i Torrild sogn. Voldborg var ved Ft. 1845 boende i Torrild, ugift, 26 år og ernærede sig ved "at sy og spinde" (Hun blev senere gift med Anders Eskildsen i Aaes, Søvind sogn og døde der den 10 november 1873, 53 ¾ år gl.).

Efter deres første barn Oline Marie var født, flyttede parret i samme måned til Torrild, hvor Andreas nedsatte sig som husmand og fra 2 juni 1812 fæstede et hus under Rathlousdal gods. I 1822 fik parrets ægteskab en dramatisk afslutning, idet de blev separerede. På grund af administrativ rod i amtets behandling af sagen, opnåede de først skilsmisse 6 december 1831.

Hurtigt derefter, 25 februar 1832, blev Andreas gift 2. gang med Johanne Nielsdatter, tjenestepige fra Torrild, datter af gårdmand Niels Nielsen. Ægteskab nr. 2 var barnløst, men Johanne havde ved giftemålet en søn fra 1823 uden for ægteskab, Niels Christiansen (hvor faderen var en dragon fra Århus Regimentet).

Andreas var opført som hjulmand og husmand i Torrild i alle folketællinger fra 1834 frem til 1860. Også da konen Johanne døde den 10 april 1864 og blev begravet i Torrild kirke 17 april. Andreas døde 14. februar 1877, 86 år gl. og blev begravet 24 februar i Torrild kirke. I Hads Herreds Dødsanmeldelsesprotokol står den 20 februar 1877: "*Andreas Sørensen, Opholdsmand hos Enke Maren Jochumsen i Torrild, døde 14/2-77*".

Andreas' første kone Mette Marie fik en noget krank skæbne, idet hun den 4 august 1824 fødte et uægte barn, Rasmus Peter, hvor den udlagte barnefader var en tjenestekarl Niels Rasmussen, tjenende gårdmand Peder Jensen i Torrild. Den 26 august 1829 fik hun sit 2. uægte barn, kaldet Ane Torrild. Denne gang blev en gift husmand i Torrild, Peder Hansen Ravn, udlagt som barnefader.

Hun døde i Torrild Fattighus den 18 maj 1832, 42 år gl. Og fattighuset måtte betale for både hendes begravelse og ligkiste.

Jochum Otto Nielsen og Johanne Rasmusdatter

Kirsten Jochumsdatter var født 13 juni 1825 i Torrild som datter af gårdfæster Jochum Otto Nielsen (Lensballegård i Torrild, af Rathlousdal gods) og Johanne Rasmusdatter. Moderen døde 13 august 1873 (79 år gl.) i Torrild og faderen døde samme sted 4 februar 1875 (også 79 år gl.).

Appendiks:

Regning fra Kjøbmand P. S. Andreasen:

(Fremlagt i Hads Herreds Ret d. 23 August 1858 - G Rehling)

Debet

Jens Thomsen i Torrild

Credit

1852		Rd-m-sk	1852		Rd-m-sk
Jan. 1.	An Saldo efter Contrabog	133.".14			
14	48 Pott. Brændevin a 15	7.3.			
27	190 " do: a 13½	26.4.5	Jan. 27.	Per Contant Rdl	70.
	17 " Rom a 2	5.4.			
	4½ " Eddike a 9	".2.9			
	16 a Caffè a 24	4."			
	8 a Cichorie a 7	".3.8			
	35 a Candis a 24	8.4.8			
	16 a Puddersukker a 17	2.5.			
	8 a Riis a 14	1.1.			
	1 a Stivelse	".1.4			
	½ a Thee a 3 2 Rosiner a 2	".5.			
	4 a Svedsker a 14	".3.8			
	½ Td. Salt	2."			
	4 Bøg Maculatur	".1.			
	½ Maatte Jomfu	3.3.			
	500 stp 3T Søm	1.".14			
	100 Cigarer	".4.			
Febr.21	48 Pott. Brændevin a 15	7.3.			
	8 a Caffè a 24	2."			
	4 a Puddersukker a 17	".4.4			
25	190 Pott. Brændevin a 15	29.4.2	Febr.25	Per Contant Rdl	59.4.
	27½ a Candis a 24	6.5.4			
	17 Pott. Rom a 2	5.4			
	16 Caffè a 23	3.5.			
	8 a Riis a 14	1.1.			
	4 Svedsker a 14 4 Rosiner a 16	1.1.8			
	½ a Allehaande	".1.2			
	½ Caneel a 40 4 Bøg Papir a 1	".3.8			
	8 Cichorie a 7 24 Pudders a 17	4.5.			
	8¾ a Mellis 1 a Thee a 3	3.1.2			
	½ Td. Salt	2."			
	Rdl	269.2.4		Rdl	129.4.
(Ny side)					
1852	An Transport Rdl	269.2.4	1852	Pr Transport Rdl	129.4
Marts 2	1/8 Td. gr. Sæbe	3.2.			

8	25 a Jomfru N: 1	3.1.	Marts 16	Per Contant Rdl	23.
	4 a Katolskraae	1.3.			
	4 a Cichorie a 7	".1.12			
25	20 a Rødmand	3.".12	25	Per Contant Rdl	35.
	8 a Puddersukker	1.2.			
	48 Pott. Brændevin a 15	7.3.			
	17 " Rom a 2	5.4.			
April 7	48 " Brændevin a 15	7.3.			
Mai 13	8 a Candis a 23	1.5.8	Mai 13	Per Contant Rdl	10.
	8 a Cichorie a 7½	".3.12			
	8 a Caffé a 23	1.5.8			
Decbr.31		Rdl	307.1.8		
	An Saldo mig til gode	Rdl	109.3.8	Saldo	109.3.8
				Saldo Decbr. 31	307.1.8

(1 rdl = 6 mark og 1 mark = 16 skilling)

Horsens d. 6te August 1858. P. S. Andreasen

Vridsløselille:

Vridsløselille Statsfængsel - Stamrulle 1868-1875:

Løbenr. 2462- fange nr. 200 - Jens Thomsen - Indsat 12/3-1869, løsladt 12/11-1869 - 52 Aar - Modtaget ved løsladelsen 9 mk 16 s.

Vridsløselille Statsfængsel - Suplement til Stamrulle 1868-1871:

1586 - fange nr. 200 - Jens Thomsen, 52 Aar gl, indk. 12/3-69 p 1 Aar for Blodskam og Hoer. Han er fød i Odder, Jylland, hvor hans Fader var Smed, han er opdraget og har lært Smedeprofessionen i hjemmet, hvor han med en kort Afbrydelse, da han var Smed paa en Herregaard, forblev indtil han ca. 41? Aar gl. giftede sig med en Enke, der er 8 Aar ældre end han og som havde en Datter. Med denne sin Steddatter er det han har havt legemlig Omgang, hvortil Anledningen væsentlig var den, at hun, der havde født et uægte Barn, som han havde taget til sig, af sin Moder blev opfordret til at være rigtig venlig mod Stedfaderen; det var hun nu ogsaa - og saa gik Naturen over Optugtelsen. - Gomard.

Kundskaber ved Indsættelsen: Relig. g - L tg - S mdl - R bem Fol.?

Kundskaber ved Løsladelsen: Relig. fritaget 9/6-10/11-1869 - L tg - S mdl - R bem Fol.?

Arbejdsbeskjæftigelse: Værkpillar, Smed

Omdømme: Han er en sund, kraftig og forstandig Mand, der aldrig har været forfalden til nogen slags Daarlighed, og jeg vil antage, at han vil udgaae ligesaadan herfra, naar hans Straffetid er udløben. - Gomard.

Huskøb 1875:

Hads Herreds Ret - Retsdagen d. 10. Januar 1876

Stempel 8 Kr 65 Øre - **Kjøbecontract**

Imellem underskrevne Gaardmand **Morten Olesen** af Torrild som Sælger og medunderskrevne Smed **Jens Thomsen** sammesteds som kjøber er afsluttet og indgaaet saadan Handel. Jeg Morten Olesen sælger herved til Jens Thomsen de 6 østligste Fag af Stuehuset til min Gaards tidligere Bygninger. Beliggende i Torrild By, saavelsom et Nord for samme beliggende Udhuus af Kampsteensmur med Straatag.

Med Bygningerne følger alle mur og nagelfaste Appertinentier. Tillige følger og overdrages Kjøber den under og hosliggende Grund saaledes:

Imod Vest bliver grændsen en lige Linie draget gennem Stuehuset ved vestre Ende af de solgte 6 Fag, altsaa omtrent fra Nord til Syd; det østre Skjel bliver 4 Alen Østen for den østlige Sidemur af Kampsteenshuset (: en lille Udbygning paa samme ikke medregnet :) og derved saa en Linie paralel med Bemeldte Skur østfor og omtrent i Nord og Syd; det nordre Skjel bliver Mikkell Simonsens Gaards Jorder, og det søndre Skjel Jens Steensens Leiejord. I øvrigt bemærkes at Skjellinierne ere vidnesfaste paaviste.

Fornævnte Jordlod er skyldsæt under min Gaards Jorder Realr. N. 5g i Torrild og bliver snarest muligt at fraskille uden Landinspectør. Handelen er i øvrigt indgaaet paa følgende Vilkaar:

1 Kjøbesummen er accorderet til 1300 Kroner, skriver Et Tusinde og Tre Hundrede Kroner, som berigtiges af Kjøbereren ved skadesløs Betaling saaledes a. 600 Kroner betales contant d. 11. Juni Termin dette Aar, b. Resten 700 Kroner berigtiges af Kjøbereren derved, at han d. 11. Juni Termin dette Aar, samtidig med Skjødes Modtagelse for beløbet udsteder en Obligation lydende paa 4 pCt Rente, clausuleret saaledes at der gives 1. Prioritet i den her solgte Eiendom, og at Kapitalen saafremt Renten i rette Tid betales og Pantet ikke væsentlig forringes fra Kreditors Side ikke skal kunne forlanges udbetalt tidligere end 11. Juni Termin 1879 (: ni og halvfjerds:) efter et halvt Aars forudgaaende Opsigelse

2 Eiendommen er overtaget af Kjøbereren og staar fra Dato for hans Regning og Risico.

3 Omkostningerne ved Udstykningen og ved Udstedelse af Kjøbecontract og Skjøde og sidstes Tinglæsning med ½ pCt: Afgift, betales af Parterne hver med halvdelen.

4 Eierne af Naboeiendommen Realr. N. 5 f, som for Tiden besiddes af Søren Sørensen, reserveres for bestandig fri Adgang til og Afbenyttelse af den paa Eiendommen værende Brønd, og som vedligeholdes for fælleds Regning.

5 Kjøbereren erhverver sig og efterkommende Eiere af hans Gaard Rettighed til eller dele af samme, fri og uhindret Færdsel ved en Vei paa 6 Alens bredde som skal gaa tæt Norden for stuehuset (: altsaa i Øst og Vest :) og ud til det mig Morten Olesen tilhørende Engskifte, som ligger øst for den her solgte Eiendom. Denne Vei skal stedse vedligeholdes forsvarligt af Kjøbereren. Kjøbereren erholder færdsel over Naboeiendommen Realr. N. 5 f til Torrild Gade ved den paa Kortet udsatte Vei.

6 Naar Kjøbesummen overensstemmende med 1. Post er berigtiget meddeles Kjøbereren ubehæftet Skjøde paa Eiendommen; dog udleves Indholdet af 4de og 5te Post som Hæftelse paa Eiendommen.

7 Kjøbereren svarer fra Dato alle af Eiendommens gaaende Skatter og Afgifter. Dog betaler sælgeren 1te Halvaarskat pro 1675 til Amtstuen.

8 Det bliver Kjøberens egen Sag at opføre fornøden Skjelskov mod Nabo Eiendommen imod Vest. Foranstaaende Contract overtages herved af mig Jens Thomsen som Kjøber. Under vore Hænder vidnesfast. - Skrevet i Odder **14 Febr. 1875.**

Som Kjøber *Jens Thomsen* m p P. Som Sælger. *Morten Olesen.*

Matrikelkort Torrild by 1862-85:

Torrild bygade: Matr. nr. 64 er bysmedjen, nr. 62 er den lod hjulmanden Andreas Sørensen fæstede og nr. 5g er den lod Jens Thomsen købte i 1875.

Bysmede-kontrakt i Torrild 1876.

Torrild bysmedje og smedehus (matr. nr. 64, Torrild by) var ejet af Præsteembedet, Rathlousdal og ejerne af matr. nr. 5a og 6a. Sognets bønder skulle være fælles om omkostningerne og kontrahere med en smed om ansættelse som bysmed. En ansættelsesaftale med bysmeden lød f. eks. således:

"Et fæstemål indgået den 8 januar 1876 mellem Torrilds bønder og smeden Mads Rasmussen fra Aarslev - Fæste fra 1 maj 1876 til 1 maj 1877.

Smeden skal svare leje på 20 kr hver juni og december termin, og skal holde beboelse og værksted såvel som inventar i den stand, hvori det forefandtes ved overtagelsen.

Han skal tåle at bønderne efterser det så ofte, som de finder det passende, og lader udføre på hans regning det muligen forsømte.

Smeden skal sammenkalde bønderne den 1 november for at kontrahere om næste år. For denne periode er aftalt følgende priser:

For en hest at beslå med søm og sko:	2 kr 50 øre
For en ny plovskære med løbe:	4 " 66 "
For en alm. pålægning af skjære og langjern:	2 " 66 "
For en skærping af samme:	0 " 20 "
For pålægning af svensk harvetand:	0 " 41 "
For andre ting forholdsvis derefter.	

Dersom nogle af bønderne selv ønsker at levere jern og kul til arbejdet samt kost til smeden, har smeden pligt til at forrette arbejdet for 2 kr om dagen. Men vedkommende må afgive en mand til hjælp ved arbejdets udførelse.

Bønderne er forpligtet til efter omgang at hente det fornødne jern og kul hjem fra Hovedgaard."

Den forrige bysmed, Niels Nielsen, havde i 1869 bygget en ny smedje for 341 rdl 88 sk for egen regning, men aftalte med bønderne, at de skulle købe den af ham, når han ophørte i embedet.

Det gjorde han i juni kvartal 1875 og bønderne måtte da optage et lån i Torrild Sparekasse for at betale for smedjen. Der blev derefter af sognets 28 gårdejere opkrævet 4 kr pr. år for en helgård og 2 kr for et boelsted (halvgård). I alt 108 kr om året, der blev brugt til afdrag og forrentning af lånet.

Brandforsikrings-taksering – 29/5-1876 – Matr. nr. 64 .

Nr. 111.

s. 42.

Smedeboligen der tilhører eller eies af Gaardmændene i Torrild og beboes af Smed Mads Rasmussen.

A, Stuehuset ligger i Øst og Vester 22½ Alen langt inddelt i 9 Fag, dybde 7½ Alen h 3½ Alen. Opført af Ege Under og Blandings overtømmer, Brændte Steen, Straatag. 1 Skorsteen af raa Steen. Indrettet fra Øst saaledes. 2 Fag (?) Skorsteen, 2 Fag Dagligstue, 3 Fag Kjøkken og Spisekammer og Gang dernæst 2 Fag Brændeskur. Bræddelofte over 7 Fag, Bræddegulve i 5 Fag. Overalt fornøden Vinduer og Døre. Husets Alder ?

Det blev tegnet som Nybygning, uden Fundamenter vurderet saaledes:

7 Fag a 120 Kr = 840 Kr

2 Fag a 60 Kr = 120 Kr, i alt 960 Kr.

Historiske begivenheder i datiden:

- 1788 Stavnbåndet ophæves - bønderkarle mellem 14-36 år kan flytte frit
Værnepligt (Lægdsruller) indføres
- 1791 Sognefoged skal vælges blandt beboerne i hvert kirkesogn
- 1792 Pligt til at anmelde alle dødsfald til myndighederne
- 1799 Trolovelse afskaffes
- 1803 Fattigloven - der skal være fattigkommisioner i alle sogne
- 1806 Sygehuse opføres i amterne
- 1807-14 Englandskrigen
- 1808 **Frederik 6.** bliver konge
30/3 nedbrænder Koldinghus Slot pga. spanske lejetroppers indkvartering
- 1813 Statsbankerotten - Nationalbanken oprettes (først som Rigsbank)
- 1814 Landsbyskoleloven, med undervisningspligt fra 7 år til konfirmation
Norge afstås og får fri forfatning
- 1825 Mænd kan sværge sig fri i faderskabssager
- 1828 Slægtsnavne påbydes
- 1832 Forordning om Skudsmålsbøger for tyende indføres
- 1839 **Christian 8.** bliver konge
- 1841 Sogneråd indføres
- 1844 4. Matrikulering
- 1848 **Frederik 7.** bliver konge
- 1848-50 1. Slesvigske krig
- 1848 Almindelig værnepligt og pressefrihed indføres
- 1849 Grundloven underskrives og første valg til Folketing og Landsting
- 1851 Konsumtionsafgift på indenlandske varer afskaffes
- 1857 Arvelov - Mænd og kvinder ligestilles
- 1863 **Christian 9.** bliver konge
- 1864 2. Slesvigske krig - Slesvig, Holsten og Lauenborg afstås
- 1866 Det Danske hedeselskab oprettes
- 1873 Rigsdaler, Mark og Skilling afløses af Kroner og Ører
- 1875 Latinsk skrift indføres i stedet for Gotisk

